EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 11.9.2024
COM(2024) 402 final

ROČNÍ PŘEHLED KOMISE

výročních zpráv členských států o činnosti v oblasti vývozních úvěrů ve smyslu nařízení (EU) č. 1233/2011

1. Úvod:

Tento každoroční přezkum činností v oblasti státem podporovaných vývozních úvěrů za rok 2022 se vypracovává podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1233/2011 ze dne 16. listopadu 2011 o uplatňování některých pravidel v oblasti státem podporovaných vývozních úvěrů. Vztahuje se na činnosti v oblasti státem podporovaných vývozních úvěrů prováděné exportními úvěrovými agenturami členských států a vychází z informací poskytnutých členskými státy ve výročních zprávách o činnosti, které tyto státy předkládají Komisi, a to i v souladu s nařízením. Zprávy se řídí standardizovanou šablonou (rovněž označovanou jako „formulář s kontrolním seznamem“), která byla v průběhu času přezkoumávána a vylepšována. Šablona určená členským státům pro podávání zpráv za rok 2022 byla použitelná od vykazovaného roku 2020 a ve srovnání s předchozí verzí obsahovala další podrobnosti týkající se ochrany lidských práv, klimatu a životního prostředí. Nová verze šablony se použije od vykazovaného roku 2023 a umožní přezkum činností v oblasti státem podporovaných vývozních úvěrů podle jednotlivých odvětví.

2. Výroční zprávy o činnosti obdržené za kalendářní rok 2022:

V roce 2022 poskytlo státem podporované vývozní úvěry v rámci působnosti Ujednání o státem podporovaných vývozních úvěrech dvacet členských států: Belgie, Česko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Itálie, Lucembursko, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko a Švédsko. Všechny předložily výroční zprávu o činnosti za rok 2022.

Zbývající členské státy, Bulharsko, Irsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Malta a Řecko, potvrdily, že během vykazovaného roku státem podporované vývozní úvěry neposkytly.

3. Analýza výročních zpráv o činnosti:

a) Obecné informace:

V roce 2022 dvacet členských států, které poskytly státem podporované vývozní úvěry, poskytovalo čisté pojištění, což znamená vývozní úvěry ve formě záruk a/nebo pojistných produktů. Třináct z těchto členských států (Belgie, Česko, Dánsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Itálie, Maďarsko, Německo, Polsko, Slovensko, Španělsko a Švédsko) bylo také poskytovateli státní finanční podpory, což znamená přímé financování, refinancování komerčních úvěrů na vývozní transakce nebo podporu úrokových sazeb. Malý počet členských států (Maďarsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Španělsko) uvádí, že jsou poskytovateli vázané pomoci, což je forma vývozních úvěrů se zvýhodněným prvkem, která je regulována v rámci ujednání OECD.

Ujednání o státem podporovaných vývozních úvěrech a doporučení OECD o tom, jak řešit rizika spojená se státem podporovanými vývozními úvěry, zajišťují harmonizaci postupů v celé EU. V tomto rámci však vlády koncipují své vlastní politiky. Většina exportních úvěrových agentur má k pravidlům obsaženým v pokynech OECD zavedena další pravidla, jako jsou pravidla týkající se vnitrostátního a místního obsahu, a přísnější normy, mimo jiné s cílem zohlednit jejich vlastní vnitrostátní politiky a mezinárodní závazky, zejména v oblasti ochrany klimatu. Některé exportní úvěrové agentury se rozhodnou nabízet programy přizpůsobené konkrétním odvětvím nebo konkrétním cílům. To může odrážet specifika samostatných odvětvových dohod v rámci ujednání, soupojištění nebo strategických směrů.

Organizační struktura exportních úvěrových agentur a řízení nabídky pokrytí se v EU liší. Státem podporované vývozní úvěry spravuje napříč členskými státy více než dvacet šest subjektů, a to buď veřejné agentury, nebo soukromé společnosti působící v rámci veřejného mandátu a vládního dohledu. Jsou uvedeny v příloze 1. Členské státy, jež poskytují jak krytí,

tak financování, mají obvykle zvláštní instituci, jež se zabývá výhradně financováním, a někdy se nazývá EXIM (export import) banka.

b) Objem státní podpory:

Ve výročních zprávách o činnosti se v souladu s příslušnými právními rámci a organizační strukturou jednotlivých členských států předkládají příslušné finanční informace o státní podpoře poskytnuté exportními úvěrovými agenturami. Komise nemá k finančním aspektům výročních zpráv o činnosti za rok 2022 žádné připomínky.

V tabulce níže je uveden soupis souhrnné jmenovité expozice vůči riziku vykázané ke dni 31. prosince 2022 v případě státní podpory, kterou v EU poskytli největší poskytovatelé v podobě čistého pojištění:

Tabulka 1 Státní podpora v podobě „čistého pojištění“ v roce 2022 (v miliardách EUR) **Největší přispěvatelé v EU, řazeno dle souhrnné jmenovité expozice vůči riziku**	
Celková expozice čistého pojištění v EU	*350*
Německo	83
Itálie	72
Francie	66
Švédsko	38
Nizozemsko	28

V tabulce níže je uveden soupis jmenovité hodnoty státem podporovaného úvěrového portfolia vykázané ke dni 31. prosince 2022 v případě státní finanční podpory poskytnuté v EU většími poskytovateli:

Tabulka 2 Státní podpora v podobě státní finanční podpory v roce 2022 (v miliardách EUR) **Největší přispěvatelé v EU, řazeno dle jmenovité hodnoty státem podporovaného úvěrového portfolia**	
Celkové úvěrové portfolio v EU	*92*
Itálie	38
Německo	16
Francie	15
Švédsko	8
Finsko	8

Pozn.: Údaje v tabulkách 1 a 2 by neměly být kumulovány. Nejenže je povaha nástroje odlišná, ale tentýž členský stát může podporovat stejnou vývozní transakci jak přímým financováním, tak čistým pojištěním.

c) Zohlednění ekologických rizik:

Doporučení OECD o společných přístupech k státem podporovaným vývozním úvěrům a environmentální a sociální náležité péči stanoví společné zásady pro provádění náležité péče v oblasti životního prostředí a v sociální oblasti. Všechny členské státy EU dodržují doporučení, v jehož rámci určují a řeší potenciální dopady a rizika spojená se žádostmi o státní podporu. Toto doporučení vychází z dobře zavedených norem, jako jsou normy environmentální a sociální výkonnosti Mezinárodní finanční korporace, z pokynů skupiny Světové banky k ochraně životního prostředí, zdraví a bezpečnosti, z ochranných postupů Světové banky a environmentálních a sociálních norem Světové banky. Doporučení se týká klíčových environmentálních otázek, jako jsou emise do ovzduší, včetně emisí skleníkových plynů,

účinné využívání zdrojů, nakládání s odpady, hluk a vibrace, nakládání s nebezpečnými materiály, dopady na ekosystémy, ochrana biologické rozmanitosti a rozsáhlé využívání přírodních zdrojů. Obsahuje rovněž požadavky týkající se připravenosti a reakce na mimořádné události, aby byli vlastníci projektu schopni vhodným způsobem zareagovat na havárie a mimořádné situace a předejít environmentálním dopadům či je zmírnit.

Z doporučení do značné míry vycházejí politiky v oblasti náležité péče a postupy hodnocení rizik, které exportní úvěrové agentury v EU uplatňují, třebaže toto doporučení nehraje výlučnou úlohu a politiky jsou rovněž ovlivňovány dalšími normami a *acquis* EU. Všechny členské státy, které poskytují státem podporované vývozní úvěry, uvádí, že dodržují environmentální aspekty doporučení a že představují nedílnou součást jejich systémů náležité péče a řízení rizik i jejich rozhodovacího procesu. Postupy posuzování *ex ante* závisí na druhu, velikosti a kategorii dané žádosti o státem podporovaný vývozní úvěr. Jsou stanovena, klasifikována a vyhodnocena rizika, která pak mohou mít dopad na způsobilost získat podporu. Všechny exportní úvěrové agentury EU potvrdily, že ověřily všechny žádosti o státem podporované vývozní úvěry, aby zjistily, zda je nutné provést environmentální přezkum.

Podle doporučení musí exportní úvěrové agentury tyto žádosti zařadit do jedné ze tří kategorií rizika v závislosti na možných negativních environmentálních dopadech: vysoké riziko (kategorie A), střední riziko (kategorie B) nebo nízké riziko (kategorie C). Mnoho členských států uvádí, že doporučení uplatňují ve větším rozsahu, než jak je stanovena jeho působnost. Do kategorií kupříkladu řadí veškeré transakce, tedy i ty, u nichž podporují podíl s hodnotou nižší než 10 milionů zvláštních práv čerpání a které by ve fázi ověřování ke klasifikaci rizika v zásadě nebyly vybrány. Členské státy uvádějí, že posouzení vlivů na životní prostředí a sociální oblast bylo provedeno v souladu s článkem 18 doporučení u všech žádostí kategorie A, u nichž exportní úvěrová agentura přijala konečný závazek. U žádostí kategorie B členské státy uvádějí, že žadatelé vždy poskytli dostatečné informace o příslušných dopadech projektu na životní prostředí v souladu s článkem 19 doporučení. Exportní úvěrové agentury uvedly, že před přijetím rozhodnutí o poskytnutí podpory na projekty kategorie A nebo B vždy vyhodnotily informace, které získaly při ověřování a přezkumu transakcí. Příslušné informace obdržely prostřednictvím zpráv o posouzení vlivů na životní prostředí a sociální oblast, ale také je shromažďovaly pomocí svých formulářů žádostí, dotazníků, sekundárního výzkumu, návštěv daných lokalit, výzkumu prováděného externími poradci a přímého kontaktu se žadateli.

Členské státy nenahlásily případy trvalého nedodržování, ačkoli může dojít k případům méně závažného nesouladu, jako je nedodržení lhůt pro předložení informací nebo zpráv. Případy nesouladu se řeší v koordinaci se sponzory projektu, navržením nápravných a zmírňujících opatření monitorovaných v průběhu času nebo odebráním podpory nebo odmítnutím odškodnění. Jedna exportní úvěrová agentura uvedla, že ve fázi monitorování některých transakcí čelila situacím, kdy docházelo k odchylkám od dohodnutých opatření a mezinárodních norem, a upřesnila, jaká opatření případ od případu zavedla.

d) Zohlednění cílů v oblasti změny klimatu:

V roce 2022 většina členských států uplatňovala odvětvová pravidla týkající se klimatu podle ujednání OECD a navíc přijala také zvláštní politiku v oblasti klimatu, která se vztahuje na jejich exportní úvěrové agentury.

Rada Evropské unie ve svých závěrech o vývozních úvěrech ze dne 15. března 2022 oznámila záměr členských států stanovit do konce roku 2023 ve svých vnitrostátních politikách vlastní vědecky podložené lhůty pro ukončení poskytování státem podporovaných vývozních úvěrů na projekty v odvětví energetiky z fosilních paliv, ledaže se jedná o omezené a jasně

definované okolnosti, které jsou v souladu s limitem nárůstu teploty o 1,5 °C a s cíli Pařížské dohody. Všechny členské státy jako takové zavedly nebo zvažují přijetí nových nebo aktualizovaných politik souvisejících s klimatem pro své státem podporované činnosti v oblasti vývozních úvěrů. Nová šablona pro podávání zpráv, která se pro výroční zprávy o činnosti uplatňuje od vykazovaného roku 2023, umožní Komisi shromažďovat podrobné informace o vnitrostátních politikách souvisejících s klimatem, které se vztahují na exportní úvěrové agentury EU, a informovat o těchto politikách v souvislosti s příštím výročním přezkumem Komise, který se bude vztahovat na vykazovaný rok 2023.

e) Náležitá péče v sociální oblasti a v oblasti lidských práv:

Kromě environmentálního rozměru se v doporučení OECD o společných přístupech stanovují od roku 2012 zásady pro provádění náležité péče v sociální oblasti. Doporučení se zabývá hlavními potenciálními sociálními dopady projektů, mimo jiné dopady na podmínky zaměstnání a pracovní podmínky (např. spravedlivé zacházení, diskriminace, svoboda sdružování, kolektivní vyjednávání, ubytování pracovníků), na zdraví komunit a jejich bezpečnost a ochranu (např. vystavení komunit nákaze, využití bezpečnostního personálu), na nabývání pozemků a nedobrovolné přesídlování (např. fyzické vysídlení nebo přemístění ekonomické činnosti), na vhodné zapojení dotčených komunit (např. proces informovaných konzultací a participace, mechanismus podávání stížností), na původní obyvatele (např. postup získání jejich svobodného, předběžného a informovaného souhlasu) a na kulturní dědictví. Dále se týká hlavních dopadů projektů na lidská práva, například v souvislosti s nucenou prací, dětskou prací, genderovými otázkami a život ohrožujícími nedostatky v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. Zvláštní pozornost je věnována zranitelným skupinám.

Nahlášené postupy náležité péče ze strany exportních úvěrových agentur EU jsou podobné postupům týkajícím se environmentálních rizik. Všech dvacet členských států, které poskytovaly státní podporu a předložily zprávu, uvádí soulad se sociálními a lidskoprávními aspekty doporučení OECD o společných přístupech, které představují nedílnou součást jejich systémů rozhodování, náležité péče a řízení rizik. Všechny tyto státy potvrdily, že prověřovaly všechny žádosti s cílem zjistit, zda by měl být proveden přezkum v sociální oblasti a v oblasti lidských práv. Uvedly, že u všech žádostí kategorie A bylo provedeno posouzení vlivů na životní prostředí a sociální oblast. U žádostí kategorie B uvedly, že žadatelé vždy poskytli dostatečné informace k řešení příslušných dopadů projektu. Členské státy uvádějí, že jejich exportní úvěrové agentury před přijetím rozhodnutí o poskytnutí státní podpory na projekty kategorie A nebo B, jež by mohly mít nepříznivé dopady na sociální oblast a lidská práva, vždy vyhodnotily informace, které získaly při ověřování a přezkumu, podobně jako u rizik pro životní prostředí.

Členské státy neoznámily v roce 2022 žádné případy trvalého nedodržování svých postupů náležité péče v sociální oblasti a v oblasti lidských práv. Jedna exportní úvěrová agentura uvedla, že ve fázi monitorování některých transakcí čelila situacím, kdy docházelo k odchylkám od dohodnutých opatření a mezinárodních norem, a že v jednotlivých případech zavedla opatření.

Participativní konzultační proces nebo mechanismus podávání stížností pro dotčené komunity dosud všechny exportní úvěrové agentury EU neuplatňovaly, i když většina z nich má takový mechanismus zavedený. To neznamená, že konzultace neprobíhá, neboť od sponzorů projektů lze požadovat, aby zavedli mechanismy bez ohledu na zapojení exportní úvěrové agentury, ale je zde prostor ke zlepšení. Členské státy, které na úrovni své exportní úvěrové agentury zavedly mechanismus podávání stížností, ve svých výročních zprávách o činnosti za rok 2022 neoznámily Komisi žádnou stížnost.

f) Opatření proti úplatkářství:

Všechny členské státy, které poskytovaly státem podporované vývozní úvěry, uvádí soulad s doporučením OECD o úplatkářství a státem podporovaných vývozních úvěrech. Toto doporučení obsahuje opatření, jež se týkají ověřování, provádění náležité péče, hodnocení a rozhodování o způsobilosti pro podporu a jejichž cílem je zabránit úplatkářství v oblasti státem podporovaných vývozních úvěrů. To zejména znamená ověřit, zda strany zapojené do transakcí nejsou uvedeny v seznamech vyloučených osob multilaterálních finančních institucí.

g) Udržitelné úvěrové postupy:

Všechny členské státy, které poskytovaly státem podporované vývozní úvěry, uvádí soulad s doporučením OECD o udržitelných úvěrových postupech a státem podporovaných vývozních úvěrech. Toto doporučení má zajistit, aby se uvolňovaly finanční prostředky na rozvojové potřeby zemí s nižšími příjmy, aniž by se tyto země v budoucnu nadměrně zadlužily. Dodržování tohoto doporučení jde ruku v ruce s důsledným dodržováním politik Světové banky a Mezinárodního měnového fondu (MMF), pokud jde o podmíněnost limitů zadlužení u půjček bez zvýhodnění a pokud jde o udržitelné poskytování úvěrů. Strany, které se k doporučení připojily, v jeho rámci rovněž schválily významná opatření k zajištění transparentnosti, k nimž patří i poskytování informací Světové bance a Mezinárodnímu měnovému fondu. Posouzení udržitelnosti dluhu jsou ve většině případů součástí celkových posouzení rizik jednotlivých zemí, která ovlivňují pojišťovací politiky podle země uplatňované exportními úvěrovými agenturami.

h) Další informace obsažené ve výročních zprávách o činnosti:

Členské státy uvádějí, že dbají na to, aby byly exportní úvěrové agentury provozovány co nejtransparentněji a současně zachovávaly důvěrnost citlivých obchodních informací. V souladu s doporučením OECD o společných přístupech je v EU harmonizovaným postupem zveřejňování podrobných informací o projektech, které by mohly mít nepříznivé environmentální nebo sociální dopady. Exportní úvěrové agentury vždy ve specializované části svých internetových stránek uvedených v příloze 2 zveřejňují veškeré informace požadované podle článků 39 a 41 doporučení, tj. příslušné informace o projektech kategorie A dostupné *ex ante*, a to včetně posouzení vlivů na životní prostředí a sociální oblast, a informace o všech podporovaných projektech kategorie A a B dostupné *ex post*.

Řada exportních úvěrových agentur v EU má zavedenou politiku v oblasti sociální odpovědnosti podniků, v jejímž rámci obvykle dochází nejen k zavádění interních opatření, ale i k úzkému dialogu s klienty těchto agentur. V této souvislosti exportní úvěrové agentury stále častěji vyhodnocují své vlastní postupy a vytvářejí plány pro snižování svého dopadu na životní prostředí včetně odhadů uhlíkové stopy.

4. Plnění cílů a závazků Unie ze strany exportních úvěrových agentur:

Článek 3 Smlouvy o Evropské unii vyjmenovává obecné cíle Evropské unie; článek 21 stanoví zásady a cíle vnější činnosti Unie. Podle čl. 3 odst. 5 Smlouvy o EU přispívá Evropská unie ve svých vztazích s okolním světem „k […] udržitelnému rozvoji této planety, k solidaritě a vzájemné úctě mezi národy, volnému a spravedlivému obchodování, vymýcení chudoby, ochraně lidských práv, především práv dítěte, a k přísnému dodržování a rozvoji mezinárodního práva, zejména k dodržování zásad Charty Organizace spojených národů“. Pokud jde o společnou obchodní politiku EU, je odkaz na zásady a cíle vnější činnosti Unie obsažen v článku 206 a v čl. 207 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Evropský parlament vyzval Komisi, aby se vyjádřila k otázce, zda členské státy plní při poskytování státem podporovaných vývozních úvěrů cíle a závazky EU. Komise vypracovala svůj roční přehled v souladu s nařízením (EU) č. 1233/2011. Přehled Komise vychází proto z výročních zpráv o činnosti předložených členskými státy a nelze jej považovat za vyčerpávající.

Komise se domnívá, že dostupné informace poskytují důkazy o tom, že činnost EU v oblasti státem podporovaných vývozních úvěrů je v souladu s články 3 a 21 Smlouvy o EU. Doporučení OECD poskytují rámec pro řízení programů vývozních úvěrů členských států. Členské státy rovněž na základě těchto doporučení a v souladu s cíli EU stanoví své vlastní politiky. Pokud jde o dodržování mezinárodních závazků a závazků vyplývajících z právních předpisů EU v oblasti hospodářské soutěže, nebyly za rok 2022 na půdě Světové obchodní organizaci řešeny žádné spory týkající se vývozních úvěrů některého členského státu EU a Komise neobdržela žádné stížnosti ohledně možného porušení právních předpisů EU, které by se týkaly exportních úvěrových agentur působících v EU.